

Выводы. Анализ литературных исследований показывает, что в современных условиях развития системы образования повышается интерес ученых к использованию информационных технологий в учебном процессе. Применение геокешинга на практических занятиях по туризму позволяет использовать новые информационные технологии для совершенствования навыков ориентирования в незнакомой местности, знакомства с новыми достопримечательностями и повышать уровень интереса и двигательной активности студенческой молодежи.

Перспективы дальнейших исследований. Предполагается разработать теоретико-методические основы подготовки будущих специалистов по физическому воспитанию и спорту в системе ВУЗа к профессиональной деятельности в сфере туризма, как в системе общеобразовательной школы, так и во внеклассной работе.

ЛИТЕРАТУРА.

1. Закон України «Про Національну програму інформатизації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show>
2. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=537-16>
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2005 р. № 1153 «Про затвердження Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=1153-2005-%EF>
4. Драгнев Ю.В. Застосування інформаційних технологій у процесі професійного становлення майбутнього вчителя фізичної культури / Ю. В. Драгнев [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/nvd_2010_1_9.pdf
5. Ким В.С. Образовательный геокешинг и педагогические аспекты его применения / Всероссийская научно-практическая конференция «Современные проблемы развития и методики преподавания естественных и точных наук». – Уссурийск: Изд. УГПИ, 2007. – 180 с. – С. 21-28.
6. Кремень В.Г. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / за заг. ред. В. Г. Кременя. – К.: Пед. думка, 2011. – 293 с.
7. Лищук И.В. Современные информационные технологии в подготовке специалистов по физической культуре и спорту в вузе / И.В. Лищук // Весник РГУ им. И. Канта, 2007. – № 11. – С.101-107
8. Муц Л.Б. Роль інформаційних технологій в освіті : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/muts-lb-rol-informatsiynih-tehnologiy-v-osviti/>
9. Ставицька І.В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті / І.В. Ставицька: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1103>
10. Сущенко А.В. Інформаційно-комунікаційні технології і засоби навчання в професійній підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту / А.В. Сущенко // Вісник Запорізького національного університету. 2012 – №1(7). – С. 104-111
11. Größ E.-M. Geocaching in der Schule: Eine Trendsportart im jahrgangübergreifenden Projekt / Eva-Maria Größ. – Bachelor + Master Publ., 2012. – 72 S.
12. Gründel M. Geocaching / Markus Gründel. – Herausgeber: Stein, Conrad Verlag, 2011. – 223 S.
13. Jakob R. Abenteuer Geocaching / Ramona Jakob. – Verlag GmbH, 2012. – 95 S.
14. Sherman E. Geocaching: Hike and Seek with Your GPS / Erik Sherman. – Springer Verlag GMBH, 2004. – 224 S.

УДК :159.953.35:159.2-056.283

Сокирко О.С., Кемкіна В.І.

Запорізький національний університет, Запорізький національний технічний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ І ФІЗИЧНОГО СТАНУ ГЛУХИХ ДІТЕЙ

У дослідженні подано зміст експерименту, спрямованого на виявлення особливостей розвитку пізнавальної сфери і фізичного стану глухих дітей 5-6 років порівняно з однолітками, які не мають порушення слуху; наведено дані, що характеризують основні показники пізнавальної діяльності цих дітей.

Ключові слова: глухі діти 5-6 років, рівні розвитку, пізнавальна сфера, фізичний стан, координаційні здібності, корекційна методика.

Сокирко А.С., Кемкіна В.И. Исследование особенностей развития познавательной сферы и физического состояния глухих детей. В исследовании представлено содержание диагностирующего эксперимента, направленного на выявление особенностей развития познавательной сферы и физического состояния глухих детей 5-6 лет по сравнению со сверстниками, без нарушения слуха; приведены данные, характеризующие основные показатели познавательной деятельности этих детей.

Ключевые слова: глухие дети 5-6 лет, уровень развития, познавательная сфера, физическое состояние, координационные способности, коррекционная методика.

Sokirko Alexey, Kemkina Victoria. Study of cognitive sphere and physical condition of deaf children. The study presents the content of experiment aimed at identifying the characteristics of the cognitive sphere and the physical condition of deaf

children 5-6 years compared to their peers who do not have hearing loss; presented data describing the basic parameters of cognitive activity of children. The study identified indicators that characterize the physical condition and the development of cognitive sphere of children 5-6 years old, as well as developed a comprehensive method of diagnosis for these indicators. In the course of the study was characterized by the composition of the control and experimental groups of children, the methods of diagnosis of cognitive activity and physical condition of the deaf and hard of hearing children, recorded and analyzed the results of ascertaining experiment. Studied the level of visual and creative thinking, spatial orientation, distribution and switching of attention, visual perception. To determine the features of the physical condition of deaf children and their hearing peers were tested basic coordination skills, as we have documented their anthropometric data - length and weight, vital capacity. The features of the cognitive activity of deaf children 5-6 years old, were taken into account in the construction of the experimental procedure. Characterized indicators of cognitive sphere of children 5-6 years old with hearing impairments (visual-differentiated perception, logical-shaped and visual-active thinking, attention, ability to analyze and synthesize, visual memory, orientation in space). Defined evaluation criteria (independence, effectiveness and correctness of the action) and the level of development of cognitive activity deaf children 5-6 years (sufficient, satisfactory, less than satisfactory, low). Revealed differences of cognitive activity and physical condition of deaf children 5-6 years of development indicators peers without hearing impairment.

Key words: deaf children aged 5-6, cognitive activity development, physical condition, coordination abilities, correction method.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Одним із найбільш важливих положень корекційної педагогіки є розробка і використання корекційно-розвивальних впливів відповідно до реальних можливостей конкретної дитини, що має порушення у своєму психофізичному розвитку. При цьому умовно «нормою» розвитку, відносно якої можна виявити ступінь наявних порушень у глухих дітей, є показники їх здорових однолітків. Від правильності вибору методів діагностики, ступеня їх адекватності досліджуванім проявам дитини, що має порушення у своєму психофізичному розвитку, залежить точність висновків про наявний стан розвитку глухої дитини і правильність вибору засобів для виправлення виявлених недоліків. Вивчення індивідуальних відмінностей за розвитком пізнавальної діяльності старших дошкільників без поразки слуху та з особливостями психофізичного розвитку дозволяє виявити рівень інтелекту кожної дитини, виробити стратегії індивідуального корекційного впливу і створити сприятливі умови навчання та розвитку. Порушення слуху охоплює майже всі сторони психічної діяльності. Змінюється система взаємодії аналізаторів, виникають проблеми з мовленням, порушується співвідношення наочного та понятійного мислення в розумовій діяльності. Проте при вивченні пізнавальної сфери не можливо ігнорувати фактор статевих та інших індивідуальних відмінностей; важливість вивчення індивідуального розвитку у дітей певної вікової групи у нормі і з особливостями психофізичного розвитку (B. Arosztowicz [4, с.130]; W. Pilecka [6,с.197]).

Діагностика пізнавальної сфери є першим кроком розробці корекції її розвитку. Вона виявляє, що є першопричиною порушень у психічному розвитку, які якості найгірше сформовані. Натомість цілісна картина щодо психофізичного розвитку дитини включає в не тільки пізнавальні лінії її розвитку, але й фізичного. Оскільки формування психофізичних якостей відбувається в дитини комплексно, розвиток однієї з якостей сприяє поліпшенню інших психофізичних якостей. Психофізичні якості є проявом рухових можливостей людини, які багато в чому залежать від його вроджених анатомо-фізіологічних, біохімічних і психологічних особливостей. Під впливом систематичного спрямованого процесу навчання може істотно впливати на розвиток цих якостей. Відповідно до цього положення та з урахуванням важливості розвитку пізнавальної діяльності глухих дітей дошкільного віку з порушенням слуху для їх успішного навчання у школі і необхідності використання в цьому процесі спеціальних методик корекційної роботи було визначено тему дослідження «Дослідження пізнавальної сфери і фізичного стану глухих дітей».

Мета роботи – виявити особливості розвитку пізнавальної сфери і фізичного стану дітей 5-6 років з порушенням слуху, які відрізняють їх від однолітків без цієї патології.

Для досягнення цієї мети потрібно було вирішити такі завдання:

- виявити показники, які характеризують фізичний стан і розвиток пізнавальної сфери дошкільників 5-6 років;
- розробити комплексну методику діагностування за визначеними показниками;
- провести діагностувальні зрізи та проаналізувати їх результати;
- охарактеризувати відмінності розвитку пізнавальної сфери і фізичного стану глухих дошкільників і їхніх однолітків без поразки слуху.

Результати досліджень та їх обговорення. Підґрунтям дослідження була думка Л.С. Виготського про те, що позитивна своєрідність розвитку дитини з порушеннями зумовлюється новоутвореннями, які в неї виникають на заміщення або компенсацію втрачених функцій [1,с.180]. Отже, у розвитку дитини, що має певні порушення, провідну роль відіграє не її первинний дефект, а вторинний та подальші наслідки. Своєчасне виявлення цих наслідків, їх прояв необхідні для створення ефективної програми і методики корекційної роботи. Дослідження особистостей розвитку пізнавальної сфери глухих дошкільників 5-6 років передбачало визначення показників, за якими можливо схарактеризувати стан цієї діяльності. При їх визначенні ми орієнтувались на результати досліджень Т. Григор'євої [2,с.12], Л. Занкова [3,с.221], та інших авторів. За їх даними основні порушення пізнавальної діяльності в глухих дітей виявляються в процесах сприймання, уваги, пам'яті, уяви, мислення.

Координаційні здібності дитини виконують в управлінні її рухами функцію узгодження, упорядкування різноманітних рухових дій в єдине ціле відповідно до поставленого завдання. Розвинені координаційні здібності є необхідними передумовами для успішного навчання фізичним вправам. Вони впливають на темп, вид і спосіб засвоєння техніки рухів, на її подальшу стабілізацію і ситуаційно-адекватне різноманітне застосування. Координаційні здібності ведуть до більшої

щільності та варіативності процесів управління рухами, до збільшення рухового досвіду. Вони сприяють ефективному виконанню робочих операцій при постійно зростаючих вимогах трудової діяльності, підвищують можливості людини в управлінні своїми рухами. Отже, сформовані координаційні здібності є необхідною умовою підготовки дітей до активного життя, успішного навчання і продуктивної праці. Для визначення особливостей функціонального стану психофізичної сфери глухих дошкільників та їх однолітків без поразки слуху було проведено дослідження рівня фізичного розвитку та тестування базових координаційних здібностей: статичної рівноваги (за результатами виконання «Проби Ромберга») і реагуючої здатності (за тестом «Упіймай лінійку»). Також при дослідженні фізичного стану дітей 5 – 6 років нами були зафіксовані їх антропометричні дані – довжина і маса тіла, життєва ємність легенів.

У констатувальному експерименті було обстежено 106 дівчат та 105 хлопчиків віком від 5 до 6 років. У дослідженні взяли участь глухі діти зі стійкою втратою слуху (75-80 децибел). За часом, в якому відбулося порушення слуху, вони розподілялися на глухих від народження (33 дитини), оглухлих на першому (38 дітей) і на другому (69 дітей) році життя. Причиною поразки слуху у 26 випадках стали вроджена спадкова приглухуватість і генетичні відхилення. У решті випадків причинами втрати слуху були наслідки різних захворювань (кір, свинка, отит) і побічні ефекти прийому фармакологічних засобів. За медичними картами було встановлено, що всі глухі діти 5-6 років, які взяли участь у дослідженні, мали додаткові відхилення в розвитку (порушення інтелекту, емоційно-вольової сфери, мовлення, опорно-рухового апарату тощо). Діти без порушення слуху, які були залучені до експериментальної роботи, таких порушень не мали.

За результатами діагностики у глухих дітей і їхніх однолітків без порушення слуху були встановлені достовірні розбіжності в довжині тіла: за середніми значеннями у глухих дошкільників вони склали 109,44 см у дівчат і 109,88 см у хлопчиків. У здорових дітей середні показники довжини тіла склали 113,17 см у дівчат та 115,59 см у хлопчиків (коефіцієнт Стьюдента перевищував табличне значення (t_p) і дорівнював $t_p=5,73$ у дівчат та $t_p=2,24$ у хлопчиків при $P<0,05$). Гірші показники у глухих дітей були і за життєвою ємністю легенів: за середніми значеннями вони становили 588,89 см³ у дівчат і 670,59 см³ у хлопчиків експериментальної групи. У їхніх здорових однолітків з контрольної групи цей показник складав 1199,44 см³ у дівчат та 1111,75 см³ у хлопчиків, при коефіцієнті Стьюдента $t_p=10,83$ у дівчат та $t_p=5,94$ у хлопчиків. За показниками маси тіла у глухих хлопчиків контрольної і експериментальної груп відмінності в порівнянні з дітьми без порушення слуху не були суттєвими: за коефіцієнтом Стьюдента $t_p=0,21$ ($P>0,05$). Суттєві розбіжності були встановлені в показниках статичної координації ($t_p=3,44$ у хлопчиків, $t_p=4,45$ у дівчат) та реагуючої здатності ($t_p=9,84$ у хлопчиків, $t_p=8,40$ у дівчат) при $P<0,05$. Усі отримані результати свідчили про значне відставання глухих дітей від однолітків без порушення слуху за показниками фізичного розвитку. Проте, між групами глухих дітей за результатами тестів не було виявлено суттєвих розбіжностей.

Особливості розвитку пізнавальної діяльності глухих дітей і дітей без порушення слуху досліджено за комплексною методикою. Вона передбачала виявлення рівня розвитку зорової пам'яті та здатності до впізнання (тест «Упізнай фігури»), образно-логічного мислення, розвиненості розумових дій аналізу й узагальнення, логічності мислення (тести «Зайвий предмет», «Узагальнення понять», «Знайди пару», «Вільна класифікація»), наочно-дійового мислення (тест «Окресли контур»), зорового диференційованого сприймання (тест «Знайди квадрат» за методикою З. Білоусової), стійкості, розподілу і переключення уваги (тести за методикою С. Лієпінь), орієнтації у просторі (тест «Графічний диктант» за методикою Д. Ельконіна). Критеріями оцінювання рівня розвитку пізнавальної діяльності глухих дітей 5-6 років та їх однолітків без порушення слуху виступали: самостійність у виконанні завдань, результативність і правильність виконання. Рівні розвитку пізнавальної діяльності визначалися на підставі узагальнення результатів виконання кожною дитиною всіх тестів відповідно до визначених критеріїв. Достатній рівень розвитку пізнавальної діяльності відповідав 75-100% самостійному, результативному і правильному виконанню завдань; задовільний – 50-74%; нижче задовільного – 49-25% і низький – менше за 25%. За результатами тестів було виявлено, що між групами глухих дітей за рівнями розвитку пізнавальної сфери за всіма тестами за коефіцієнтом Стьюдента немає суттєвих розбіжностей на рівні $P>0,05$. Значні достовірні відмінності були виявлені між групою глухих дітей і групою дітей без поразки слуху за показниками: зорового сприйняття ($t_p=6,53$ у дівчат і $t_p=5,42$ у хлопчиків), образно-логічного мислення ($t_p=6,03$ у дівчат та $t_p=4,8$ у хлопчиків), наочно-дійового мислення ($t_p=9,98$ у дівчат та $t_p=9,63$ у хлопчиків), логічного мислення ($t_p=3,40$ у дівчат і $t_p=4,74$ у хлопчиків), здатності до аналізу й узагальнення ($t_p=6,40$ у дівчат та $t_p=9,87$ у хлопчиків), орієнтації у просторі ($t_p=6,3$ у дівчат і $t_p=5,9$ у хлопчиків), образного мислення ($t_p=4,2$ у дівчат і $t_p=3,9$ у хлопчиків), уваги та сприйняття ($t_p=4,54$ у дівчат і $t_p=5,40$ у хлопчиків).

У цілому було виявлено значне відставання глухих дітей від однолітків без порушення слуху з розвитку багатьох процесів, що забезпечують пізнавальну діяльність. Так, середні значення за результатами виконання тесту на увагу у глухих дітей (ЕГ) склали: 12,09 балів у дівчаток та 11,26 балів – у хлопчиків, у дітей без порушення слуху (КГ) – 19,81 балів у дівчаток та 20,03 балів у – хлопчиків. Середній результат виконання тесту на розвиток логічного мислення в ЕГ у дівчаток становив 5,06 балів та 4,09 балів у хлопчиків. У КГ дітей без порушення слуху середній результат за цим тестом складав 9,89 балів – у дівчат та 11,83 – у хлопчиків. Середній бал за показником розвитку наочно-дійового мислення у дівчат ЕГ складав 7,12 балів і у хлопчиків – 7,67 балів. У той же час середній бал виконання цього тесту в КГ дітьми без порушення слуху складав 13,41 – у дівчат та 13,00 балів – у хлопчиків. Відповідно до обраних критеріїв було схарактеризовано такі рівні розвитку пізнавальної діяльності глухих дітей 5-6 років. Достатній рівень – дитина самостійно або за незначною підказкою дорослого виконує завдання, чітко керується інструкцією, правильно вирішує всі або переважну більшість завдань, наведених у тестах. Задовільний рівень – дитина виконує завдання, але постійно звертається по допомогу до дорослого для нагадування інструкції щодо його виконання, підтримки своїх дій, знаходить правильні рішення після декількох помилкових спроб, проте виконує правильно більш, ніж половину завдань. Нижче задовільного – дитина виконує завдання лише з постійною емоційною підтримкою і допомогою дорослого, забуває і порушує інструкції щодо виконання завдання, постійно

потребує підказки, швидко втомлюється та втрачає бажання працювати, більшість завдань залишає невиконаними або виконаними із значними помилками. Низький рівень – дитина відмовляється від виконання більшості завдань навіть за емоційної підтримки і допомоги дорослого. Завдання, що виконуються, не завершені, зі значними помилками.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Показниками розвитку пізнавальної сфери і фізичного стану глухих дітей, за якими вони порівнювалися з однолітками без порушення слуху, були: зорова пам'ять та здатність до впізнавання, образно-логічне мислення, розвиненість розумових дій аналізу й узагальнення, логічність мислення, наочно-дійове мислення, зорове диференційоване сприймання, стійкість, розподіл і переключення уваги, орієнтація в просторі, а також результати тестування базових координаційних здібностей і антропометричні дані – довжина, маса тіла, життєва ємність легенів. Кожен із зазначених показників досліджувався за допомогою стандартизованих тестів, що використовуються в практичній роботі психологів і педагогів.

2. За результатами тестів на розвиток базових координаційних здібностей було виявлено, що між групами глухих дітей за рівнями розвитку координаційних здібностей та фізичного стану фактично немає суттєвих розбіжностей. Деякі незначні розбіжності були виявлені тільки у хлопчиків за показниками життєвої ємності легенів ($t = 1,31$) і реагуючою здатністю ($t = 1,0$). У той же час встановлені достовірні розбіжності між показниками глухих та дітей без порушення слуху за результатами діагностики рівня розвитку фізичної сфери, окрім показників маси тіла у хлопчиків, де порівняння результатів свідчать, що відмінності не є суттєвими. Ці розбіжності свідчать про відставання глухих дітей від своїх однолітків без порушення слуху за низкою показників фізичного стану, що може бути наслідком їх дефекту.

3. За результатами дослідження пізнавальної сфери було виявлено, що між групами глухих дітей за рівнями розвитку пізнавальної сфери за всіма тестами немає суттєвих розбіжностей. Значні відмінності були виявлені між групою глухих дітей і групою дітей без порушення слуху за показниками: зорового сприйняття, образно-логічного мислення, наочно-дійового мислення, логічного мислення, здатності до аналізу й узагальнення, орієнтації в просторі, образного мислення, уваги та сприйняття тощо. Проте, було встановлено, що за рівнем розвитку зорової пам'яті глухі діти не відстають від своїх однолітків без порушення слуху. Результати експерименту також виявили, що діти, які втратили слух на другому році життя, більш успішні у виконанні тестів з діагностики розвитку пізнавальної діяльності, ніж ті, у яких цей дефект є уродженим або набутим на першому році життя.

4. Порівняння результатів діагностувальних зрізів на визначення особливостей розвитку пізнавальної сфери і фізичного стану глухих дітей 5-6 років і дітей зі збереженою слуховою функцією засвідчило про значне відставання глухих дітей від своїх однолітків без порушення слуху. Це підтверджує необхідність пошуку і використання таких засобів і методик корекційно-педагогічної роботи, які б дозволяли скоротити відставання глухих дітей у рівні розвитку пізнавальної сфери і фізичного стану від своїх однолітків без порушення слуху. Одним із таких засобів може бути розглянуто навчання глухих дітей плавання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л. С. Собрание сочинений : в 6 т. Т. 4 : Детская психология / Лев Семенович Выготский. – М. : Педагогика, 1984. – 432 с.
2. Григорьева Т. А. Особенности познавательной деятельности детей с нарушенным слухом / Т. А. Григорьева. – Минск, 1999. – 56 с.
3. Обучение и развитие : (Эксперим.-пед. исслед.) / [И. Аргунская, Т. Л. Беркман, И. Н. Будницкая, Л. В. Занков] ; под ред. Л. В. Занкова. – М. : Педагогика, 1975. – 440.
4. Arusztowicz B. Dziecko niepełnosprawne z dysfunkcją, ruchu / B. Arusztowicz, W. Bakowski. – Krakow : Impuls, 2001. – 135 s.
5. Paszkowska-Rogacz A. Nonverbal Aspects of Creative Thinking : Study of Deaf Children / A. Paszkowska-Rogacz // Fostering the Growth of High Ability : European Perspectives. – New Jersey : APC, 1996. – P. 383-388
6. Pilecka W. Kształtowanie umiejętności społecznych / W. Pilecka, J. Pilecki // Stymulacja psychoruchowego rozwoju dzieci o obniżonej sprawności umysłowej. – Kraków : Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, 2001. – S. 197-214.

УДК 796.071.5

Станкевич Л.Г., Земцова І.І.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПОКАЗНИКІВ РЕЗИСТЕНТНОСТІ ЕРИТРОЦИТІВ У ПРАКТИЦІ СПОРТУ

Розглянуто можливості підвищення ефективності тренувального процесу в ковзанярському спорті, лижних гонках, спортивній ходьбі і спортивних танцях, заснованих на використанні біохімічного контролю за розвитком адаптації в організмі спортсменів високої кваліфікації під впливом тренувальної та контрольної-змагальної діяльності.

Ключові слова: фізичне навантаження, перекисний гемоліз еритроцитів, кров.

Станкевич Л.Г., Земцова І.І. Возможности использования показателей резистентности эритроцитов в практике спорта. Рассмотрены возможности повышения эффективности тренировочного процесса в конькобежном спорте, лыжных гонках, спортивной ходьбе и спортивных танцах, основанных на использовании биохимического контроля за развитием адаптации в организме спортсменов высокой квалификации под влиянием